

MARIK NOÉMI

Egy örökéletű sárkányfi

Csukás István opusa sokunk gyermekkorának meghatározó élménye. A harminchárom éve debütált bábfilm immáron etalon, amely kitörölhetetlenül beépült a magyar kultúra kánonjába is. Mindemellett osztatlan siker – nem talákoztam még olyan emberrel, aki ne rajongott volna e szeretnivaló és szeretetéhes böszme nagy szörnyért. Csukás előítéletességéről, másságról, elfogadásról és toleranciáról szóló története, szerethetően setesuta, antihősszerű figurái, a Lévai Sándor álmodta kissé bumfordi bábalakok, és nem utolsósorban Bodrogi Gyula, Sztankay István, Csákányi László és Kaló Flórián zseniális szinkronhangja mind-mind hozzájárul(t) ehhez a sikerhez.

Nem véletlen hát a fokozott várakozás az új színrevittel kapcsolatban. És ez nem feltétlenül tesz jót. Sőt, igencsak ritka, hogy egy ilyen fokú elvárás és várakozás után ne csalódná az ember a megvalósult produktumban, és mindez ne bénítaná meg az alkotókat sem.

Fontos elvárás többek között, hogy az alkotók hűen visszaadják az eredeti mű szellemiségét, ugyanakkor valami pluszt is hozzá tudjanak rakni – ne csak a nosztalgia működtesse az előadást. Tudjanak újdonsággal szolgálni, és egyéniségük lenyomata is érződjön rajta. Látszódjék, miért volt érdemes elővenniük és újraalkotniuk. Nekünk pedig miért érdemes újranézni.

És bár az ember sejti, hogy a fent említett kivételes konstelláció megismételhetetlen – a varázslat más dimenzióba át nem ültethető (lásd a Vuk nemrég bemutatott csúfosra sikeredett és csúfosan megbukott 3D-s változatát), mégis titkon igencsak reménykedik és szurkol. Mert hát nemigen szeret legendát porba hullani látni. Azonkívül, ha már családos, abban is igen reménykedik, hogy a számára oly fontos élmény gyermekében is éppoly mély nyomot hagy majd.

A József Attila Színházban azonban nem hagynak cserben bennünket. Mind a nosztalgiázásra vágó felnőttek, mind az újra váró gyerekek boldogan ülik végig a kétszer egy órát. Ugyanakkor megfordulnak a viszonylatok is: mi sem csupán nosztalgiát kapunk, a gyerekek viszont láthatóan megéreznek valamit a Süsüt övező 'többgenerációs' szeretetből, a Süsümese legendás múltjából. Az előadás hú is a harminckét évvel ezelőtti mintához, és némileg el is tart tőle – önálló életet él.

A történet az eredeti, megegyezik az első epizóddal, csupán egy kerettör-

találkozási pont

ténettel egészül ki; a dalok is a régiak, habár két új nótát azért még ír Bergendy a többihez; ám ami talán a legfontosabb: Süsü 'külcsíne' is az eredeti maradt. A múltból és bábfilmről a jelenbe és élőszereplős előadásra való átváltást pedig kreatívan és a mindennapok racionalitásával oldják meg.

A hangszórókból Bodrogi Gyula hangját halljuk. Az egykori Süsü-hang nyitja az előadást, hiszen, ahogy Csukás István is nyilatkozta egy helyütt, Bodrogi nélkül nincs Süsü. E 'nyitánnyal' tisztelegnek hát az örök Süsü előtt, aki mellesleg nemcsak színpadi utódját, Dányi Krisztiánt engedi útjára ekképp, de történetbeli utódját, kis unokáját is, hogy ő mesélje el nagyapja hajdani kalandjait.

A kis unoka azonban némileg még várat magára. Helyette az eredetitől eltérő módon egy pizsamás kisfiú érkezik a meséken túlról, a valóságból, játékaival és egy fáradt apukával, aki altatni jön fiát, a mesélés közben azonban maga alszik el. E kisfiú révén a Süsü-rajongó mesehallgató is megidéződik, ráadásul még szerepet is kap Süsü történetében. Nem is akármilyet: Süsü sok viszontagsága tulajdonképpen e fantáziájával és bábaival magára maradt kisfiú álma lesz, Süsü pedig csupán egy báb a kezén. E geggel egyúttal vissza is kacsint az előadás az eredeti műfajra. A bábelőadásnak azonban itt vége is. – Süsü egy pillanat alatt életre kel, és életnagyságúvá növekedik. A „valóságból” villámgyorsan és a legnagyobb természetességgel evezünk át a mese birodalmába. Fáradt apukából így lesz hős királyfi, anyukából szépséges királylány, játékmanókból pedig a mesét benépesítő alakok: fahasábok, vadvirágok, cölöpök, udvarnép, mikor mi kell.

És hogy ki is tulajdonképpen ez a rücskös zöld óriás a József Attila színpadán? Süsü, Süsü unokája nagyapja szerepében, vagy csupán egy báb, amit egy kisfiú fantáziája lelkesít át és növel sárkánynagyságúvá? Nincs tisztázva, és nem is igazán válnak szét a lehetőségek sem. A mese logikáját és minket azonban ez a legkevésbé sem zavar.

E remake-ben, amely létrejöttében Csukás István is hathatósan közreműködött, amúgy is van minden: keretes szerkezet a fent említett pizsamás kisfiúval, kellékként s díszletelemként funkcionáló életre kelt játékok, a klasszikus és a modern meseszöveg ötvözése, álom és valóság öszszefonódása, szóviccek és szójátékok, kiintegetés a színpadról, haverkodás a nézőkkel, eledelosztás, a nézőtér bejátszása és kiplakátózása, a közismert dalok spontán együtténeklése a nézők részéről, valamint a közönség bevonása a játékba (két táborra osztása, szurkoltatása); és persze némi önirónia. Legfőképp azonban felszabadult, jókedvű, örömteli játék van és csapatmunka, merthogy itt még a „statiszták” is oly virtuózan adják a szerepüket, hogy a főszereplők mellé sorjáznak szép fokozatosan. Talán épp ez a csapatjáték adja az előadás fő erényét, és ez jeleníti meg legpregnansabban a Süsü-szellemiséget is.

Mindehhez járul egy biztos kéz, a rendezőé, Harangi Máriáé, aki találékonosan tartja össze e szerzet- és ötlettel produkciót. Valamint Boráros Szilárd egyszerűségében praktikus díszlete, amely kellőképp meseszerű és titokzatos a két óriás kacskaringós virágmotívummal. A király számára zanzásított sárkánytörténelem árnyjátékba foglalása pedig maga a virtuozitás.

A címszereplő, Dányi Krisztián is testestül-lelkesült bújik Süsü bőrébe és figurájába. Dányi méltó utóda Bodroginak. (A báb egyébként technikailag is elképesztő: a szájmozgás hanggal való szinkronja és a hangzás szinte tökéletes.) Az egyetemistaként debütáló Csórics Balázs inkább királyfiként meggyőző, jobban is áll neki e szerep, gondos apukaként még bizonytalanak tűnik. Kovalik Ágnes egy csupán külsejében hibátlan királylányt ad – nem egy szokványos mesefigura az övé. A bábfilmbeliéhez hasonlóan vannak félelmei, szorongásai és hibái. Józsa

Imre is nagyszerű az infantilis, állandóan vacogó, szalvétagyűjteményébe szerelmessedt király szerepében. Rég láttam ilyen jónak. Galambos Erzsébet pedig egész egyszerűen lubickol ebben az előadásban, láthatóan igencsak kedvére való e játékmód. Nekünk meg az ő játéka. A vénlányosan élveteg, ámde gondoskodó dada figurájának megannyi árnyalatát felvonultatja. A többiek is egytől egyig érezhető az odaadás és a játék öröme, szerepnagyságtól függetlenül. Önböli Pál és Fila Balázs párosa (Trunkó-Brunkó), Háda János (kancellár), Gieler Csaba (írnok), Juhász György (sárkányfűúrus) mind-mind megannyi remek karaktert hoz.

Csukás meséjének szelleme láthatóan megfertőzte az alkotókat, de láthatóan a személyes emlékek és a produkció létrejöttét övező nagy figyelem is pozitív energiákat adott. Nem utolsó sorban pedig a vérfrissítés is jót tett a színháznak – a Vas utcai negyedéves zenés színész osztály néhány tagja (Molnár Gyöngyi, Bakos-Kiss Gábor, Fejszés Attila) révén.

Gyerekelőadásoknál persze mindig érdemes a gyerekek reakcióit is figyelni, mert hát mit számít a recenzens ujjongása vagy fanyalgása, ha annak, akinek elsősorban szól az előadás, más a véleménye. Itt azonban ebben sem volt hiba: lelkesedés és öröm egyöntetű volt a nézőtéren is. Egyszóval igazi családi színháznak bizonyul a József Attila Színház új bemutatója, amelyről valóban elmondható, hogy egyaránt szórakoztat kicsit és nagyot. Süsü így tartja fitten bennünk az örök gyereket, és így marad maga is örökéletű sárkányfi.

*... mit számít
a recenzens ujjongása
vagy fanyalgása...*